



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 434/2013-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. júla 2013 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti S., a. s., P., zastúpenej B..., s. r. o., konajúca prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. J. B., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trnave č. k. 21 Ncb/12/2012-1001 z 9. júla 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti S., a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. septembra 2012 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti S., a. s. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv

a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 21 Ncb/12/2012-1001 z 9. júla 2012 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z napadnutého uznesenia krajského súdu vyplýva, že sťažovateľka je odporkyňou v súdnom konaní o zaplatenie zmluvnej pokuty v sume 2 655 513,51 € s príslušenstvom vedenom Okresným súdom Piešťany pod sp. zn. 6 Cb 2/2008. Ako vedľajší účastníci na strane sťažovateľky vystupujú Fond národného majetku Slovenskej republiky (ďalej len „Fond národného majetku“) a Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom financií Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo financií“). Fond národného majetku ako vedľajší účastník podal proti sudcovi konajúcemu vo veci námietku zaujatosti, pričom zaujatosť má podľa neho vyplývať zo skutočnosti, že sudcovi v minulosti počas výkonu jeho advokátskej praxe vznikol dlh na povinných verejných odvodoch a Sociálna poisťovňa úspešne vymáhala dlh prostredníctvom exekútora. Vedľajší účastník v tomto konaní zastupuje majetkové záujmy štátu a štát (zastúpený ministerstvom financií) je taktiež vedľajším účastníkom konania, pričom vo veci konajúci sudca má mať podľa vedľajšieho účastníka voči štátu negatívny pomer vyplývajúci z jeho osobného konfliktu so štátom, a preto niet objektívnej záruky, že vo veci bude postupovať nestranne a nezaujato. Namietajúci vedľajší účastník poukazoval na to, že objektívnu nestrannosť je potrebné posudzovať podľa vonkajších skutočností a rozhodujúcim nie je subjektívny pocit nestrannosti sudcu a jeho stanovisko, ale existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach strán a verejnosti.

Vo veci konajúci sudca vo svojom písomnom vyjadrení uviedol, že námietku zaujatosti považuje za nedôvodnú. Dlh voči štátu mu vznikol pred viac ako 8 rokmi a jeho základom boli sankcie za oneskorené platby. Vec bola ukončená v rokoch 2006 – 2007 tým, že dlžnú sumu uhradil.

Krajský súd v napadnutom uznesení uviedol:

„V danom prípade, odhliadnuc už od vyjadrenia sudcu, z ktorého je napriek stručnosti stanoviska zrejmý nedostatok jeho subjektívneho pocitu zaujatosti, sa aj vzhľadom na osobitosti štátu, ktorý aj z hľadiska utváraníu vzťahu k nemu zo strany občana je značne odlišným právnym subjektom ako sú fyzické a právnické osoby, vzhľadom na skutočnosť, že vedľajší účastníci – či už Fond národného majetku SR alebo štát nie sú účastníkom konania, uloženia platobnej povinnosti ktorému sa žalobca domáha a ich účasť v konaní je výsostne dobrovoľná, a nakoniec vzhľadom na skutočnosť, že sudca sám je predstaviteľom štátneho orgánu, ktorý vykonáva súdnu právomoc zverenú mu štátom, vyvodzovanie negatívneho vzťahu sudcu k štátu z dôvodu, že v minulosti počas pôsobenia v súkromnoprávnej advokátskej sfére mal nedoplatok na verejných odvodoch, javí byť takmer absurdným.

Spochybnenie nestrannosti sudcu... za takýchto okolností je iba subjektívnym dojmom vedľajšieho účastníka, ktorý (dojem) nemá oporu v reálnych okolnostiach objektívnej povahy, a preto návrhu na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania predmetného sporu nebolo dôvodné vyhovieť.“ Z týchto dôvodov krajský súd rozhodol, že sudca nie je vylúčený z prerokovania a rozhodovania veci.

Proti napadnutému uzneseniu krajského súdu podala sťažovateľka sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Svoju aktívnu legitimáciu na podanie sťažnosti týkajúcej sa rozhodnutia krajského súdu o námietke zaujatosti, ktorú podal vedľajší účastník na strane sťažovateľky, odôvodňuje tým, že má identický právny záujem na výsledku sporu ako vedľajší účastník, ako aj tým, že sama podala 16. júla 2012 (potom, ako sa dozvedela o podaní námietky zaujatosti vedľajším účastníkom, zároveň aj po vydaní napadnutého uznesenia krajského súdu) námietku zaujatosti proti sudcovi konajúcemu vo veci z rovnakého dôvodu, tvrdiac, že jej námietka už zrejme nebude predložená na rozhodnutie, keďže o námietke vedľajšieho účastníka sa rozhodlo už pred podaním jej námietky.

Následne sťažovateľka uvádza, že napadnuté uznesenie krajského súdu je nedostatočne odôvodnené a nepresvedčivé, keďže si krajský súd sám nie je „*istý svojím rozhodnutím*“. Sťažovateľka je toho názoru, že napadnuté uznesenie krajského súdu nemá oporu v skutkových okolnostiach, je svojvoľné a arbitrárne, a to preto, lebo krajský súd sa

nezaoberal dôvodom námietky zaujatosti a zastával nesprávny názor o postavení Fondu národného majetku a ministerstva financií ako o dobrovoľných účastníkoch konania, odlišných od štátu, keďže v konaní platí zásada rovnosti účastníkov a nerobí sa rozdiel medzi dobrovoľnými a nedobrovoľnými účastníkmi.

Krajský súd sa podľa sťažovateľky vôbec nezaoberal dôvodom podania námietky, konkrétne tým, že sudca bol exekvovaný súdnym exekútorom v prospech štátu, ale mal sa zaoberať iba tým, že sudca mal nedoplatok na verejných odvodoch, čo však nie je dôvodom námietky, ale „*iba príčinou dôvodu námietky*“. Samotná exekúcia prináša podľa sťažovateľky „*veľmi nepríjemné dôsledky*“. Zároveň sa podľa nej nemal krajský súd zaoberať rozporom vo vyjadrení sudcu k námietke zaujatosti (dobrovoľné splnenie povinnosti) a samotnou námietkou v súvislosti s exekúciou vedenou proti sudcovi, keďže samotné vedenie exekúcie vylučuje tvrdenie sudcu, že svoj dlh splnil dobrovoľne.

Následne sťažovateľka tvrdí, že krajský súd nerešpektuje judikatúru vyšších súdov (rozhodovaciú činnosť ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva), a to z toho dôvodu, že nezohľadňuje, že nezaujatosť musí byť posudzovaná nielen zo subjektívnej stránky (sudca sa necíti byť zaujatý), ale aj z objektívnej stránky (objektívne sa tretím osobám sudca javí ako nezaujatý). Podľa sťažovateľky rozhodujúce pri posudzovaní námietky zaujatosti nie je jeho stanovisko, ale existencia objektívnych skutočností, ktoré vzbudzujú pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach strán a verejnosti. Tým sa mal krajský súd neprípustným spôsobom odchyliť od doterajšej judikatúry.

Krajský súd sa vzhľadom na uvedené podľa sťažovateľky nevysporiadal so zásadnou otázkou, či je „*v spore, kde je účastníkom konania štát, oprávnené pochybnosti o zaujatosti sudcu, ak ten bol v minulosti exekvovaný v prospech štátu ako oprávneného*“.

Z uvedených dôvodov podala sťažovateľka proti napadnutému uzneseniu krajského súdu sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorou navrhuje, aby ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením krajského súdu došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva vyplývajúceho z čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľka taktiež navrhuje,

aby ústavný súd napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Sťažovateľka následne v doplnení podania zo 14. novembra 2012 (doručenom ústavnému súdu 20. novembra 2012) uviedla, že napadnuté uznesenie krajského súdu odporuje záverom vyplývajúcim z nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 162/2012 z 20. septembra 2012. Krajský súd si podľa nej mal od vo veci konajúceho sudcu vyžiadať dodatočné stanovisko k dôvodom námietky. Z uvedeného nálezu má podľa sťažovateľky vyplývať, že ak si krajský súd takéto stanovisko nevyžiada, dochádza tým k porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti sťažovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom

prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Sťažovateľka nesúhlasí so záverom krajského súdu, podľa ktorého nie je namietaný sudca zaujatý. Tvrdí, že napadnuté uznesenie krajského súdu vykazuje také nedostatky,

v dôsledku ktorých došlo k porušeniu jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Námietky sťažovateľky proti rozhodnutiu krajského súdu o námietke zaujatosti, ktorú podal vedľajší účastník na strane sťažovateľky, sa týkajú nedostatkov odôvodnenia a nesprávneho právneho záveru, ku ktorému mal krajský súd podľa nej dospieť. Zásadným nedostatkom malo byť to, že sa krajský súd nevysporiadal s otázkou, či je *„v spore, kde je účastníkom konania štát, oprávnené mať pochybnosti o zaujatosti sudcu, ak ten bol v minulosti exekvovaným v prospech štátu ako oprávneného“*. Zároveň sťažovateľka tvrdí, že krajský súd nezohľadnil relevantné okolnosti, z ktorých mala objektívne vyplývať možnosť, že sudca konajúci vo veci je zaujatý.

Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti vyslovil, že domáhať sa ochrany základných práv na ústavnom súde môže fyzická osoba alebo právnická osoba jedine v záujme ochrany svojich základných práv (I. ÚS 350/2010, porovnaj aj II. ÚS 32/06, II. ÚS 80/06). Ak by sťažovateľka namietala iba porušenie základných práv a slobôd inej osoby, musela by byť jej sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietnutá ako podaná niekým zjavne neoprávneným.

V okolnostiach danej veci ale nie je potrebné odpovedať na otázku, či sťažovateľka namieta porušenie svojich základných práv a slobôd alebo práv a slobôd vedľajšieho účastníka konania (porovnaj I. ÚS 350/2010), a teda či nemá byť jej sťažnosť odmietnutá

z dôvodu, že bola podaná niekým zjavne neoprávneným, keďže ústavný súd zastáva názor, že je tu iný dôvod na odmietnutie sťažnosti.

Ústavný súd v spojitosti s tým uvádza, že nie je jeho úlohou dať odpoveď na sťažovateľkou formulovanú otázku, či je v spore, kde je účastníkom konania štát, oprávnené mať pochybnosti o zaujatosti sudcu, ak ten bol v minulosti exekvovaným v prospech Sociálnej poisťovne štátu ako oprávneného. Ústavný súd v konaní o sťažnosti sťažovateľky skúma to, či sa krajský súd s námietkou zaujatosti vysporiadal ústavne konformným spôsobom.

Na rozdiel od názoru sťažovateľky sa podľa názoru ústavného súdu krajský súd neuspokojil so subjektívnym posudzovaním námietky zaujatosti a neobmedzil sa na prevzatie vyjadrenia sudcu o jeho vlastnom vnímaní svojej zaujatosti, ale zameral sa aj na objektívnu stránku zaujatosti. V podstate dospel k záveru, že existencia predchádzajúcej exekúcie, iniciovanej Sociálnou poisťovňou, nie je takým vecným dôvodom, ktorý by spochybňoval zaujatosť sudcu v konaniach, v ktorých je určitým spôsobom zúčastnený štát (v okolnostiach danej veci nielen ako vedľajší účastník, ale aj potenciálne ako odporca v prípadnom konaní o náhrade škody za zmarenú investíciu). Konkrétne, podľa krajského súdu sa takýto dôvod javí byť absurdným a zároveň poukázal aj na odlišné postavenie štátu od iných účastníkov konania, ako aj na dobrovoľné postavenie vedľajšieho účastníka, ktorý podal námietku zaujatosti.

Podľa presvedčenia ústavného súdu nie je uvedený záver krajského súdu zjavne neodôvodnený ani arbitrárny a ani nie je v rozpore s účelom právnych noriem garantujúcich nestrannosť a nezaujatosť sudcu, a to bez ohľadu na to, či ide o jediný možný výklad noriem zabezpečujúci nestrannosť a nezaujatosť výkonu funkcie sudcu. Existencia verejnoprávnych povinností je prirodzenou súčasťou fungovania jednotlivca v spoločnosti, sudcu nevyvímajúc, a ako taká nevyvoláva zaujatosť voči ich nositeľovi. Prípadné verejnômocenské vymáhanie pohľadávky voči osobe ešte tiež samo osebe nemusí predstavovať dôvod zaujatosti sudcu vo vzťahu k štátu. Osobitne je potrebné prihliadať

na skutočnosť, že verejnoprávne povinnosti môžu mať rôzne podoby, od platieb daní a poplatkov, cez odvody sociálnych poisťných systémov, až po pokuty.

Ústavný súd nezistil ani sťažovateľkou uvádzané odchylenie sa od doterajšej judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá vyžaduje preskúmanie nielen subjektívneho pocitu nezaujatosti, ale aj objektívneho zdania nezaujatosti sudcu, keďže, ako už bolo uvedené, krajský súd skúmal aj objektívnu stránku zaujatosti.

Ústavný súd nemôže prisvedčiť ani námietke sťažovateľky obsiahnutej v doplnení jej sťažnosti zo 14. novembra 2012, v ktorom tvrdí, že napadnuté uznesenie krajského súdu odporuje záverom vyplývajúcim z nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 162/2012 z 20. septembra 2012, keďže krajský súd si nevyžiadal stanovisko sudcu k námietke zaujatosti. Sťažovateľka pritom sama v sťažnosti uvádza, že sudca sa k námietke určitým spôsobom vyjadril, a toto jeho vyjadrenie je obsiahnuté aj v odôvodnení napadnutého uznesenia krajského súdu.

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd odôvodnil svoje rozhodnutie o námietku zaujatosti ústavne konformným spôsobom. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého postupu a rozhodnutia krajského súdu.

Ústavný súd, opierajúc sa o tieto závery, vo vzťahu k námietkam sťažovateľky o porušení jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. čl. 36 ods. 1 listiny) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru konštatuje, že krajský súd rozhodol tak, že nie je reálne predpokladať, aby po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie bolo možné prijať záver o porušení obsahu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces. Sťažnosť bolo preto potrebné odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci (návrhu na zrušenie napadnutého uznesenia krajského súdu a na priznanie úhrady trov konania) stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2013